

Kansalaisaloitteen otsikko

Valvottu käyttötila huumeita käyttäville

Aloitteen päiväys

8.2.2022

Aloitteen muoto

Ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä

Aloitteen sisältö

Ehdotamme, että käynnistettäisiin lainvalmistelu mahdollistamaan huumausaineiden käyttötilakokeilu. Ehdotuksemme kuuluu pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon alaan ja toivomme, että sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunta velvoittaa ministeriön käynnistämään lainvalmistelun asian ehdotuksen osalta. Huumausaineiden hallussapitoa ja käyttöä koskevien kriminalisointien on katsottu estävän maailmalla tunnettujen käyttötilojen kokeilun ja vakiinnuttamisen Suomessa. Valmisteltavassa lainsäädännössä tulisi rikosoikeudellisen säätelyn yhteydessä ja sen ohella ottaa huomioon myös henkilökunnan oikeudet ja velvollisuudet.

Valtioneuvoston huumausainepoliittisen periaatepäätöksen tavoitteena on lisätä matalan kynnyksen palveluita ja niiden saavutettavuutta. Useat tutkimukset ja selvitystyöt niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla tukevat näkemystä, jonka mukaan valvotut käyttötilat tuovat hyötyjä pistämällä huumeita käyttäville. Valvotut käyttötilat vähentävät myös häiriöitä julkisissa tiloissa ja pistovälineistä aiheutuvia ympäristöhaittoja.

Perustelut

Suomessa kuoli vuonna 2020 huumemyrkytyksiin tai huumausaineiden pitkäaikaisesta käytöstä johtuviin syihin yhteensä 228 henkilöä. Huumausainekuolemat ovat olleet kasvussa koko 2000-luvun ajan, ja erityisesti kasvu näkyy nuorten, alle 25-vuotiaiden ryhmässä. Vuonna 2020 huumeiden käytön seurauksena kuoli 76 alle 25-vuotiaasta. [1] Suomessa huumeisiin kuolee enemmän ihmisiä kuin tieliikenteessä.

Opioiden yliannostuksesta johtuvat kuolemat ovat yksi keskeisimmistä ehkäistävissä olevista ennen aikaisen kuoleman syistä aikuisväestön keskuudessa. Yhtenä ratkaisuna ongelmaan THL esittää turvallisemman pistämisen mahdollistavia käyttötiloja, joissa on läsnä osaavaa henkilökuntaa. [2] Näytön perusteella käyttötilat tavoittavat marginalisoituneimpia suonensisäisesti huumeita käyttäviä, ja pitkittäistutkimuksen mukaan valvottujen käyttötilojen käyttäminen on yhteydessä huumeita pistävien henkilöiden matalampaan kokonaiskuolleisuuteen [3].

Huumeiden käyttötilat ovat valvottuja tiloja, joissa sallitaan käyttää huumausaineita puhtaissa ja

valvotuissa olosuhteissa. Ne täydentävät muita huumehaittoja vähentäviä toimintoja, ja niillä voi olla myönteisiä vaikutuksia suonensisäisesti huumeita käyttävien terveyden ja turvallisuuden lisäksi yleiseen järjestykseen ja julkisten tilojen siisteyteen. [4]

Käyttötilat eivät lisää huumeiden pistämistä, huumekauppaa tai rikollisuutta lähiympäristössä [3]. Erilaisia valvottuja käyttötiloja on ollut Euroopassa 1980-luvulta saakka, ja maailmanlaajuisesti niitä on noin 100. Kansainvälisten kokemusten perusteella voidaan hyvin suunniteltujen ja sijoitettujen valvottujen käyttäjätilojen vähentävän huumehaittoja. [4]

Helsingin kaupunki teetti laajan, moniammatillisen selvitystyön mahdollisuuksista avata valvottuja huumeidenkäyttötiloja. Selvitystyössä puollettiin käyttötilojen kokeilua. Valvottujen käyttötilojen myönteisiksi vaikutuksiksi listattiin mm. seuraavat:

1. yliannostuskuolemien estäminen
2. niiden huumeita käyttävien ihmisten tavoittaminen, jotka ovat kaikkien palveluiden ulkopuolella
3. pistämällä huumeita käyttävien terveysneuvonta
4. riskien vähentäminen turvallisen pistämisen opastuksen mallilla
5. virusinfektioiden (HIV, C-hep) testaus ja hoitoonohjaus
6. käyttäjien edelleenohjaaminen päihdehoidon piiriin
7. ympäristön häiriöiden väheneminen ja pistosvälineiden vähentäminen julkisissa tiloissa. [4]

Helsingin kaupunki on tehnyt valtioneuvostolle lainsäädäntöaloitteen ja esitti huumeiden käyttötilakokeilun oikeuttavan erillislain säätämistä, jotta turvallisia pistotiloja olisi mahdollista pilotoida kaupungissa. Helsingin kaupunki on ilmoittanut olevansa valmis tukemaan valmistelutyötä valtion apuna. Valtakunnansyyttäjänvirasto on 5.12.2018 antamassaan lausunnossa todennut, että käyttötilan kokeilu edellyttää toiminnan oikeuttavan lain säätämistä esimerkiksi määräaikaisena pilottilakina. [5]

Nykyllä lainsäädännön mukaisesti huumausaineiden käytön salliminen kaupungin tiloissa on mahdotonta. Rikoslain 50 luvun 2 a §:n mukaan huumausaineen käyttö ja hallussapito omaa käyttöä varten on säädetty rangaistavaksi huumausaineen käyttörikoksena. Huumausainerikoksesta on säädetty saman luvun 1 §:ssä. Huumausainerikoksen edistäminen ja valmistelu ovat rangaistavaksi säädettyjä tekoja. Huumausainelain 5 §:ssä on yleiskielto, jonka mukaan mm. huumausaineen hallussapito, käsittely ja käyttö on kielletty. [5]

Kansanedustaja Veronika Honkasalo on vuoden 2021 lopussa jättänyt hallitukselle kirjallisen kysymyksen koskien huumeiden käyttötilojen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämistä. Joulukuussa 2021 perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru vastasi Honkasalon kirjalliseen kysymykseen todeten, että huumeiden käyttötilojen mahdollistavan erillislain säätäminen ei ole hallituskauden lainsäädäntösuunnitelmassa, sillä käyttötiloista ei ole linjattu hallitusohjelmassa. [6]

Helmikuun alussa THL:n koordinoima huumeakuolemien ehkäisyn asiantuntijaryhmä julkaisi ehdotuksensa "Suomen malliksi", jossa yhtenä seitsemästä toimenpiteestä esitettiin käyttötiloja [7]. Yli puolet suomalaisista hyväksyy käyttötilat [8], ja yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, ettei huumemyrkytyskuolemien estämiseksi tehdä tarpeeksi [9]. Joka viikko, jonka odotamme, tarkoittaa kuolemaa noin neljälle ihmiselle. Käyttötilat eivät estä huumeiden käyttöä mutta ne ovat tehokkaaksi todettu tapa vähentää kuolemia. On aika ottaa kaikki keinot käyttöön.

Lähteet:

- [1] THL - Miesten huumausainekuolemat lisääntyivät vuonna 2020
- [2] THL - Opioiden yliannostuskuolemien ehkäisy
- [3] THL - Selvitysraportti
- [4] Helsingin kaupunki - Valvotun huumeidenkäyttötilan selvitystyö
- [5] Helsingin kaupunginhallitus - Esitys valtioneuvostolle huumeiden käyttöhuoneen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämisestä
- [6] Hallituksen vastaus kirjalliseen kysymykseen
- [7] THL julkaisi seitsemän suositusta huumeikuolemien ehkäisemiseksi – huumeikuolemien määrä on kasvanut Suomessa koko 2000-luvun
- [8] Tutkimus: Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet : Huumeaiheet väestökyselyt Suomessa 1992-2018
- [9] A-klinikkasäätiön mielipidekysely: Hihat käärittävä huumemyrkytyskuolemien vähentämiseksi

Linkit muihin verkkosivuihin

- [THL - Miesten huumausainekuolemat lisääntyivät vuonna 2020](#)
- [THL - Opioiden yliannostuskuolemien ehkäisy](#)
- [THL - Selvitysraportti](#)
- [Helsingin kaupunki - Valvotun huumeidenkäyttötilan selvitystyö](#)
- [Helsingin kaupunginhallitus - Esitys valtioneuvostolle huumeiden käyttöhuoneen kokeilun oikeuttavan erillislain säätämisestä](#)
- [Hallituksen vastaus kirjalliseen kysymykseen](#)
- [THL julkaisi seitsemän suositusta huumeikuolemien ehkäisemiseksi – huumeikuolemien määrä on kasvanut Suomessa koko 2000-luvun](#)
- [Tutkimus: Suomalaisten huumeiden käyttö ja huumeasenteet : Huumeaiheet väestökyselyt Suomessa 1992-2018](#)
- [A-klinikkasäätiön mielipidekysely: Hihat käärittävä huumemyrkytyskuolemien vähentämiseksi](#)
- [Drug decriminalization policy : literature review : models, implementation and outcomes](#)

Vastuuhenkilöt

Annuska Dal Maso

Milla Palkoaho

Hanna Paikkala

Outi Aaltonen

Nora Lehtonen

Suvi Helle